

PROCESY INNOWACYJNE W POLU FRAZEOLOGICZNYM „STAROŚĆ”

(na materiale współczesnego języka polskiego)

Celem referatu jest zbadanie procesów innowacyjnych w zakresie struktury oraz znaczenia polskich związków frazeologicznych (dalej ZF) tworzących pole znaczeniowe “starość”. Analizę przeprowadza się z uwzględnieniem trzech aspektów znaczenia ZF – sygnifikacyjnego, desygnacyjnego oraz konotacyjnego. Badaniem zostało objętych 57 frazeologizmów normatywnych (łącznie z wariantami) oraz 1052 ich użycie innowacyjnych zaczerpniętych z Narodowego Korpusu Języka Polskiego oraz Internetu (ogółem 26 979 kontekstów). Wskutek porównania znaczenia oraz struktury badanych ZF w słownikach i tekstach wyodrębniono 9 typów innowacji. Na podstawie klasyfikacji innowacji frazeologicznych S. Bąby wyróżniamy: 1) **innowacje rozszerzające**, powstające w wyniku naruszenia schematu łączliwości leksykalnej ZF (52,5 %); 2) **innowacje modyfikujące**: a) **rozwijające**, które polegają na uzupełnieniu składu leksykalnego ZF nowymi komponentami (19 %); b) **wymieniające**, powstające w wyniku wymiany komponentu ZF na jakiś inny wyraz (3 %); c) **kontaminujące**, tworzone w wyniku skrzyżowania dwu ZF, które charakteryzują się bliskością znaczeń i/ lub struktury (1 %); d) **regulujące**, dotyczące zmiany postaci słowotwórczej komponentu, jego kategorii gramatycznych czy też modernizacji schematu całego ZF (3,5 %). Na podstawie klasyfikacji A. Pajdzińskiej wyodrębniamy: 1) **związki analogiczne**, które powstają na wzór ZF już istniejących z nowego materiału leksykalnego (6 %); 2) **aluzje frazeologiczne**, nawiązujące do tradycyjnego ZF (5 %). **Defrazeologizację**, polegającą na tym, że obok tradycyjnego znaczenia frazeologizmu w kontekście ujawniają się też znaczenia potencjalne jego komponentów, wyodrębniamy według G. Dziamskiej-Lenart (1 %). Oprócz wymienionych typów innowacji wyodrębniamy również zjawisko **neosemantyzacji**, czyli tworzenia nowego znaczenia na podstawie formalnie już istniejącego ZF (9 %). W referacie określa się także funkcje poszczególnych typów innowacji frazeologicznych składających się na pole semantyczne “starość”. Wyróżnia się najbardziej produktywne typy innowacji i ocenia się możliwość uznania poszczególnych ZF za jednostki należące do normy użytkowej współczesnej polszczyzny.